

**BIOLOŠKA OSNOVICA I GOSPODARSKI UČINAK UVOĐENJA
MESNIH GOVEDA U INTENZIVNU POLJOPRIVREDU**

N. Stipić

Kriza suvremenog govedarstva nastala je i radi raskoraka u razvoju proizvodnje mesa i mlijeka. Efikasnom rješavanju krize govedarske proizvodnje nedostaju u prvom redu znanstvena rješenja njenih osnovnih bioloških problema u koje spada reprodukcija i sukob proizvodnje mesa i mlijeka. Dosadašnji znanstveni pokušaji da se problem reprodukcijske efikasnosti u proizvodnji mesa riješi superovulacijom ili embiotransferom nisu u govedarstvu dali ni odgovarajuće biološke, a ni gospodarske rezultate. Postojeće tehnike embiotransfera procijenjene brojem žive teladi su zbog toga što su neefikasne (Philips, 1989.), a multiparnost biološki teško ostvarljiva zbog toga što su krave biološki uniparne i što se gubi veliki postotak multiparno rodene teladi (Car, 1983.) Jedini način rješenja problema jest pronalaženje novih tehnologija u okviru njihovih bioloških i gospodarskih determinanata. Današnje je stanje na tom području u znanosti kao i u proizvodnji takvo da osim ideja iskorištavanja iste krave za visoku proizvodnju mlijeka i mesa (Car, 1983.) (što nije definitivno znanstveno istraženo) nema nikakvih perspektivnih inicijativa. Odatle potreba pronalaženja znanstvenih rješenja za eventualne efikasne zahvate kojima bi se osigurala adekvatna proizvodnja mesa i iskoristile neiskorištene mogućnosti poljoprivrednih gospodarstava.

Zbog tog razloga cilj je bio istražiti osnovne biološke faktore proizvodnje mesa u intenzivnoj poljoprivredi, kao i njihove gospodarske učinke čime bi se stvorila osnovica za adekvatnu tehnologiju.

U intenzivnoj poljoprivredi nalazi se vrlo velika masa nusproizvoda znatne energetske vrijednosti, pa je potrebno ispitati mogućnost njihovog iskorištavanja i reagiranja mesnih goveda na takav okoliš. Zatim treba ispitati faktore utjecaja okoliša i stvaranja adekvatnog ambijenta, kao i kakvoću dobijene teladi. S obzirom da ta znanstvena istraživanja dovode do nepravrednih ekonomskih učinaka to će se i cijeli rad posebno gospodarski pratiti.

Materijal i metoda rada

Osnovna svrha istraživanja jest utvrditi efikasnost reprodukcije i biološke faktore proizvodnje teladi u uvjetima iskorištavanja nusproizvoda i relativno slabijih pašnjaka. Istraživanja su obavljena sa 60 junica hereford stada od 60 junica hereford pasmine i križancima charolaisa na pokusnom objektu „Sljeme”. U prvoj fazi

Dr. Nikola Stipić, izv. profesor u Zavodu za opće stočarstvo Agronomskog fakulteta u Zagrebu.

Istraživanja obavljena su ispitivanjem efikasnosti oplodnje prirodnim skokom dva bika u hereford stadu od 60 junica držanih u nadstrešnicama i hranjenih iz ruke silažom, sojinom slamom te slamom ječma ili zobi uz dodatak potrebnih količina minerala.

Osjemenjivanje se obavilo do 15.4. tako da je do telenja došlo u siječnju i veljači, što je omogućilo da telad ide na proljetnu i ljetnu pašu zajedno s kravama. Nakon završetka paše na pašnjaku prešlo se na ispašu ostataka berbe kukuruza i lišća te glava šećerne repe. Ta je paša trajala od žetve usjeva pa do početka priprema za novu sjetvu, kada se junice smještaju u nadstrešnicama podijeljene u 3 odjela: steone junice, porodilište i oteljene junice s teladi.

Hranidbena vrijednost ponuđene krme utvrdila se kemijskim analizama uzimajući koeficijente probavljivosti s tablica.

U biološkom području istražila se:

1. Aklimatizacija, odnosno adaptacija uvezenih hereforda i križanaca charolaisa kontrolom, zdravstvenih poremećaja, zatim promjenama krvne slike i otpornošću prema negativnim faktorima sredine.

2. Efikasnost reprodukcije utvrđivanjem dužine servis perioda broja osjemenjivanja po koncepciji, brojem rođene teladi i brojem odbijene teladi. Istražit će se eventualna opravdanost embriotransfera i bližnjnja.

3. Proizvodna efikasnost kontrolirala se dnevnim prirastom krava i teladi uz kontrolu kakvoće hrane pojedene na paši i one pohranjene u nadstrešnicama.

Posebna pozornost posvetila se prirastima visoko steonih junica koje su ušle u telenje u dobroj kondiciji. Da bi se osigurao odgovarajući prirast teladi, krave dojilje bile su po potrebi dohranjivane, što se poduzimalo na osnovi kontrole prirasta teladi i procjene mliječnosti krava dojilja.

4. Istraživanja faktora managementa obavila su se utvrđivanjem vremena i faktora organizacije iskorištavanjem krmnih površina, neophodne radne snage, organizacije rada te gospodarskih učinaka proizvodnog dijela istraživanja.

Kako je kombinat "Belje" bio zahvaćen ratom i nalazi se u okupiranoj zoni, a eksperimentalno stado hereford krava privremeno je smješteno u Josipovcu u prikladnim uvjetima, neophodnim za istraživanja, ispitivanja su nastavljena i na pokusnom objektu Fakulteta, "Sljemeni". Time je proširena mogućnost daljnjeg praćenja rasta životinje u tovu. Istraživanja su obuhvatila konformaciju trupa, tj. odnosa njegovih širinskih i dubinskih mjera, a na liniji klanja ocjenjivala se prekrivenost trupa masnim tkivom, količina loja, mesa, randman, masa milanskog reza, kao i dijelova trupa najveće kakvoće, te prednjih četvrti.

Dio rezultata istraživanja

Na objektu "Sljeme" istraživanja su provedena na križancima charolais pasmine uglavnom prema planu projekta.

Proizvodna efikasnost krava i teladi ispitivana je prirastom od poroda do 6 mjeseci starosti.

Prosječna težina teladi u porodu iznosila je 35,67 kg.

U starosti od 3 mjeseca masa teladi iznosila je 122,75 kg, a nakon 6 mjeseci 174,19 kg.

Prosječni prirast teladi na paši uz kravu iznosio je 0,77 kg.

Praćenjem kretanja težine krava od početka paše (30.4.1991.) ustanovljeno je da su krave počele s prosječnom masom od 413,08 kg, nakon 30 dana paše masa je iznosila 448,85 kg, odnosno nakon 90 dana 513,12 kg.

Pašno razdoblje završeno je prosječnom masom od 526,81 kg, a prosječni prirast kroz cijelo razdoblje iznosio je 0,7 kg.

Što se tiče reproduktivske efikasnosti krava, ustanovljena je plodnost kod krava od 76,92%, dok su gubici teladi iznosili 10,53%.

Kod teladi je praćen rast obavljeno je tjelesno mjerenje i to visine do grebena, dubine prsiju, širine prsiju, dužine tijela i širine zdelice.

U navedenom razdoblju praćeni su troškovi proizvodnje.